

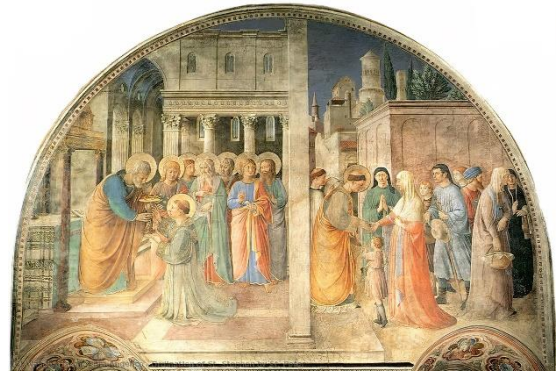
Woorden die om daden vragen

Voorganger: Ds. Jurjen Zeilstra
Regenboogkerk Hilversum

Lezing Oude Testament: Numeri 11: 16-17

Tweede schriftlezing: Handelingen 6: 1-7

Lezing van het Evangelie: Johannes 7: 40-52

De bevestiging door Petrus van Stefanus als diaken,
Fra Angelico (1395-1455), fresco Capella Nicolina,
Vaticaanstad

Inleiding

Er is een gaaf berichtje uit de vroege kerk, dat de taken worden verdeeld en de ambten heel pril ontstaan. Misschien is Mozes die zijn leiderschap deelde met zijn oudsten wel een voorbeeld geweest. In de kerk doen we het samen: diakenen, ouderlingen, predikanten, maar vooral: een priesterschap van alle gelovigen. Opnieuw zijn tot onze vreugde nieuwe gemeenteleden bereid gevonden ambtsdragers te worden.

Preek

Gemeente van Christus,
de bijbelteksten die we gelezen hebben zijn heel verschillend. Toch hebben ze iets gemeen wat heel actueel is. Telkens gaat het over het welzijn van het volk, over de bron die mensen verbindt, en over organisatie van de gemeenschap. Maar wat kan er dan gauw verwarring ontstaan! Altijd wanneer mensen iets gaan organiseren, zijn er verschillen van inzicht: Kan een profeet nu wel of niet uit Galilea komen? Maar dan toch zeker de Christus niet?

Meningsverschillen zijn op zichzelf niet verkeerd. Integendeel, juist waar mensen zich vrij kunnen uitspreken, kan wijsheid opkomen in de vergadering en wordt aan draagvlak gebouwd om het leven vorm te geven en te beschermen. Maar dan moet je wel naar elkaar willen luisteren. Daarbij is een methode, of beter gezegd een gedeelde mentaliteit nodig om processen in goede banen te leiden. Dat is belangrijk. Een toeslagenaffaire maakt meer slachtoffers dan het systeem in staat is te behartigen. We zien helaas in de politiek dat het ontbreken van vertrouwen en het ontbreken van een goede balans tussen kritische controle enerzijds en elkaar vasthouden en waarderen anderzijds, ernstige schade aan de samenleving kan berokkenen. Bruggenbouwers zijn hard nodig, maar schaars.

Essentieel is een heldere structuur, die de taken daar legt waar, en bij wie, ze optimaal functioneren. En daar horen afspraken bij. Zo kan uit een ongedifferentieerde massa een eensgezind team opkomen. Het gaat ten diepste over het onderscheiden wat ons samen bindt. Maar het gaat ook over de manier waarop we die eenheid zo concreet vorm kunnen geven dat niemand wordt overbelast terwijl er wel gebeurt wat nodig is en iedereen echt het gevoel kan hebben dat hij of zij serieus wordt genomen en meedoet. Dat kan in de kerk niet zonder Gods Geest. In de openbare ruimte zijn we gewend dingen anders te benoemen. Toch zal ook daar een zekere eensgezindheid, een goede taakverdeling en een bereidheid om elkaar iets te gunnen niet gemist kunnen worden. Misschien heeft het ook daar wel degelijk iets met de vruchten van Gods Geest onder de mensen te maken.

Het boek Handelingen der Apostelen biedt ons een prachtig kijkgaatje in de ontwikkeling van de vroege kerk.

We moeten ons voorstellen dat er in het Palestina van de eerste eeuw geen overheid was die mensen zonder inkomen, zoals weduwen, wezen en gehandicapten, ondersteunde. Dat lieten de Romeinen graag aan de lokale bevolking en hun religieuze autoriteiten over. De joodse gemeenschap had voor de armenzorg als synagoge speciale voorzieningen. We onderschatten tegenwoordig wel eens dat het echt niet alleen vanwege geloofsinteresse is geweest dat mensen lid waren van een religieuze gemeenschap. Voor weduwen in de eerste eeuw was het bittere noodzaak aan hun religieuze plichten te voldoen. Dat zal net altijd van harte zijn geweest. Ook in de jonge gemeenschap van Jezusvolgers zijn er spanningen geweest. De Griekssprekende Joodschristelijke weduwen voelen zich achtergesteld bij de in Palestina geboren Aramees sprekende Joodschristelijke weduwen. De prille kerk is in deze tijd een kwetsbare loot aan een oude stam en moet het leren niet alleen het evangelie te verkondigen met woorden, maar ook in daden, niet incidenteel bij wijze van aalmoes als liefdewerk oud papier, maar structureel, eerlijk en goed georganiseerd. Het gaat om woorden die om daden vragen.

Er is vaak en terecht op gewezen dat de zeven mannen die in Handelingen 6 worden aangesteld, de tafels gaan bedienen, terwijl de twaalf apostelen zich zullen concentreren op de bediening van het Woord. De zeven worden 'diakenen'. Nog altijd speelt een diaken aan de Tafel van de Heer een belangrijke rol. Samen met de predikant breekt een diaken ook bij ons het brood en helpt hij of zij met uitdelen bij het heilig Avondmaal. De liturgie vieren staat onlosmakelijk in verbinding met het omzien naar elkaar in lief en leed, ook materieel.

In de goed lopende, maar niet zo grondtekst getrouwe Nieuwe Bijbel Vertaling van Handelingen 6 is het woord 'dienen' helemaal weggevalen, terwijl dat in de tekst, op verschillende manieren in dit korte stukje, toch echt driemaal voorkomt. De schrijver, dat is de evangelist Lucas, stelde het dienen centraal. Dienen in het Grieks is 'diakonein'. Daar horen wij gemakkelijk het Nederlandse woord 'diaken' in terug. Nu weet ik ook wel dat de functies in dit stadium van de vroege kerk nog lang niet in geprofileerde ambten zijn uitgekristalliseerd. Het is ook echt niet zo, wat Calvijn teveel benadrukt, dat het ambt van ouderling als 'besturend' of zelf 'regerend' moet worden getypeerd en het ambt van diaken als 'dienend', terwijl het ambt van predikant, of 'herder en leraar' als 'verkondigend' moet worden gezien. Als het goed is zijn we in de ambten *allemaal* aan het dienen, de een wel een beetje op een andere manier dan de ander. Zo vullen we elkaar aan en kunnen ook zij die niet letterlijk met een ambt zijn bekleed, zich betrokken voelen in het dienstwerk van de Heer. Jezus kwam immers niet om te heersen, maar om te dienen.

Iedere traditiestroom in de kerk heeft ook weer andere accenten gekregen en zo is het ambt van diaken in sommige kerk toch een meer liturgische functie geworden, terwijl in andere kerken het letten op materiële noden dichtbij en ver weg, in het bijzonder aan de diakenen is toevertrouwd. Laten we in ieder geval in deze tijd, waarin het afslijten van ambtsbewustzijn binnen en buiten de kerk volop aan de gang is, de ambten in de kerk hoog houden. Laten we de taken niet 'functionaliseren' tot louter opdrachtjes die praktisch moeten worden uitgevoerd. Zonder een kerkenraad bestaande uit ambtsdragers die beseffen dat het niet hun ijver is, maar de Geest van God die de kerk doet gedijen, kan op den duur geen kerk vruchtbaar bestaan. Het 'geordineerde' ambt van predikant is onlosmakelijk verbonden met de ambten die gemeenteleden vrijwillig op zich nemen. Samen worden wij tot vormgeving van het lichaam van Christus geroepen.

Zelfbewust hebben de Joden van Jeruzalem die Jezus wilden volgen gekeken naar het oude verhaal van Mozes in de woestijn, die van God de opdracht kreeg om te zien naar zeventig leiders, 'oudsten' die vanwege hun omzien naar anderen geschikt zijn om naast hem, naast Mozes te gaan staan.

Hun gaven zijn dus vóórdit dit gebeurt al opgevallen. En toch gebeurt er iets nieuws met hen. Dat is omdat God zelf een deel van de geest die op Mozes rust, op deze mensen zal overdragen, en dan komt het:

Dan kunnen zij samen met jou de last van het volk dragen
en hoef je dat niet langer alleen te doen.¹

Dit is een geweldige belofte. Mag ik het met mijn persoonlijke ervaring illustreren? Toen in 1990 de toga om mijn schouders werd gelegd, viel er heel veel van mij af. Ik was opgegroeid in een evangeliegemeente en heb jarenlang van dichtbij gezien hoe voorgangers werden overbelast. Omdat de Geest het zou doen en werd verwacht dat Gods Geest mensen zou leiden, werd weinig aandacht besteed aan de structuur van de gemeente. Mijn toga stond voor mij symbool voor een afgebakende opdracht in een veilige organisatie. Die toga te ontvangen was een bevrijding en is nog altijd een grote vreugde om als predikant te mogen functioneren in een gezond gestructureerde kerk, in de luwte van een fijne kerkenraad die samenwerkt in een goede sfeer.

Het mooie van de verkiezing van Stefanus en zijn zes mede-diakenen is dat hun ambt opkomt uit de gemeenschap van alle gelovigen. God zelf bouwt zijn kerk. Het is werkelijk zoals het in de eerste Petrusbrief staat:

...u bent een uitverkoren geslacht, een koninkrijk van priesters, een heilige natie, een volk dat God zich verworven heeft om de grote daden te verkondigen van hem die u uit de duisternis heeft geroepen naar zijn wonderbaarlijke licht.²

Er worden mensen vervuld met Gods Geest gekozen en iedereen, de hele gemeente, is daarbij betrokken, waarna de apostelen met de gekozenen bidden en hun de handen oplegden. Deze teksten stralen een grote eensgezindheid uit. Zelfs uit de lagere priesterstand, verbonden aan de tempel, sluit zich een groep aan bij de kerk.

Het mooie van het schitterende fresco in de Capella Nicolina, Vaticaanstad van Fra Angelico (1395-1455), is dat we Stefanus twee keer zien. Links zien we de binnenkant van de kerk. Hier speelt zich de liturgie af. Stefanus wordt door de apostel Petrus als diaken in de bediening gesteld. Rechts zie je hoe Stefanus buiten gaat uitdelen aan de weduwen. Zijn ambt stelt de kerk in staat zich binnenste buiten te keren. Wat zich afspeelt rond het mysterie van brood en wijn, kan niet zonder gevolgen blijven buiten de poort. Eigenlijk is het de muur die centraal staat die wordt afgebroken.

De Christus komt uit een onverwachte hoek. Jazeker, hij is in Bethlehem geboren, en wordt, zeker figuurlijk en geestelijk, van een vorstelijke stamboom voorzien. Maar dit is een koning die dient. Hij komt wel degelijk uit het Galilea der heidenen. En juist daarom verbindt hij mensen aan elkaar. Zijn blijde boodschap vraagt om engagement, betrokkenheid. Jezus vraagt ons om onze inzet voor anderen: Woorden die om daden vragen.
Amen.

¹ Numeri 11, 17b. Geest, het Hebreeuwse woord 'ruach' wordt gebruikt

² 1 Petrus 3,9.

Wegzending en zegen

Thuis of hier in de kerk, als jullie van hier verder gaan in dit leven, draag de zegen van de eeuwige op heel je doen en laten, en durf het te geloven dat God met je is van dag tot dag.

De genade van onze Heer Jezus Christus,
de liefde van God,
de gemeenschap van de Heilige Geest is met jullie allen.
Amen.

